

# norsk barnevernlederorganisasjon – NOBO

## Høringsuttalelse fra Norsk barnevernlederorganisasjon

### GJENNOMFØRING AV HAAG-KONVENSJONEN AV 1996

NOBO har i høringsbrev av 30.09.13 blitt bedt om å avgi uttalelse til utsendt høringsnotat som omhandler forslag til lovmessige tilpasninger i Barneloven, vergemålsloven og barnevernloven som er nødvendig for å tilpasse norsk regelverk og praksis til konvensjonen. Det uttalte mål med Haagkonvensjonen av 1996 er «økt vern for barn i saker med tilknytning til flere stater samt økt internasjonalt samarbeid på dette området.»

Når høringen legges fram nå må det som et uttrykk for behov for økt antall og økt oppmerksomhet rundt saker som gjelder barne bortføringer og internasjonale foreldretvister, økning i saker som gjelder trafficking av barn og, ikke minst, økt pågang fra utenlandske ambassader, myndigheter og privatpersoner i forbindelse med internasjonale barnevernssaker, dvs barnevernssaker i Norge som omfatter barn med foreldre som er hjemmehørende i andre land.

Høringsnotatet er på over 170 sider og inneholder til dels veldig detaljert juridiske drøftinger. NOBO vil konsentrere vårt høringssvar til de problemstillinger som er relevante for kommunenes erfaringer i barnevernssaker. Et hovedsvar er at de forslagene som høringen omfatter ikke løser de utfordringene vi mener norske kommuner står overfor i slike saker. Det skyldes både at Haagkonvensjonen omfatter relativt få land og at forslagene er lite konkrete og ikke omfatter de mest utfordrende sakene, omsorgsplasseringer der foreldre ikke samtykker.

#### **1. Barnets oppholdssted og barnevernets jurisdiksjon.**

Høringsnotatet drøfter barnevernlovens bruk av oppholdssted opp mot konvensjonens begrep «habitual residence». Konkret foreslås det å endre bvl §1-2 til å omfatte barn som «anses bosatt i Norge». NOBO er enig i at begrepene må forstås slik at barnevernet kan fatte vedtak selv om barnet oppholder seg kortvarig i utlandet på ferie/besøk. Det vil imidlertid ikke være mulig å iverksette tiltak når barn oppholder seg i andre land med mindre dette landet ved konvensjonstilknytning forplikter seg til å bistå med gjennomføring. Ettersom konvensjonen bare omfatter frivillige tiltak er det vanskelig å se at en beslutning kan tre i kraft med mindre barnet/foreldrene frivillig vender tilbake til Norge.

Mer problematisk er drøftingen av hvilke beskyttelsestiltak som kan iverksettes overfor barn/familier som oppholder seg midlertidig i riket og ikke er bosatt her. Det er vist til Sosiallovutvalgets forarbeider til gjeldende barnevernlov og det konstateres på denne bakgrunn at det «kan legges til grunn at det kreves en viss oppholdstid i landet før det kan treffes vedtak om omsorgsovertakelse»... (høringsnotatet s 83). NOBO mener at Sosiallovutvalgets betraktninger er 25 år gamle og ikke kan tillegges stor relevans i en virkelighet som er en helt annen enn den utvalget arbeidet i.

Slik vi forstår de konkrete forslagene vil departementet at barnevernloven både skal gjelde «alle som oppholder seg i riket» og «barn som anses bosatt i Norge». NOBO er meget

skeptisk til at det signaliseres at barn uten permanent opphold i Norge skal behandles annerledes enn de som er permanent bosatt, uten at dette sies i klartekst. I høringsnotatet gis det signaler om at barnevernet bør være tilbakeholdne med omsorgsovertakelser der barnet ikke er permanent bosatt, men det er svært uklart hvordan dette skal forstås rent lovmessig. Konkret ber NOBO derfor om at departementet avklarer hvorvidt en mener at det ikke skal kunne fattes vedtak om omsorgsovertakelse for barn som lever under skadelige oppvekstforhold dersom foreldrene har et tidsbegrenset opphold i Norge knyttet til arbeidsimmigrasjon. Vi ber også om en avklaring av hvorvidt det ligger i forslaget at det ikke kan fattes vedtak om omsorgsovertakelse overfor barn uten avklart asylstatus hvis vilkårene ellers er til stede.

Spørsmålet om barnets oppholdsstatus melder seg skarpt når det er fattet vedtak om omsorgsovertakelse for barn som ikke har selvstendig tilknytning til riket. Dersom myndighetene ikke vedtar avgrensinger i adgangen til å foreta omsorgsovertakelser overfor barn med tidsavgrenset opphold må det inntas bestemmelser som sikrer varig opphold for barn som har vært under barnevernets omsorg og som ønsker å bli boende i Norge. I motsatt fall vil det ikke være mulig å gi barn en forsvarlig omsorgssituasjon med trusselen om framtidig deportasjon hengende over seg.

## **2. Utenlandsreiser og barne bortføringer**

NOBO er enig i at en tilslutning til konvensjonen vil gjøre det noe lettere å følge opp saker der foreldre tar med seg barnet ut av landet etter at det er truffet beskyttelsestiltak overfor barnet med hjemmel i barnevernloven. Basert på de generelle erfaringer vi har med andre lands myndigheters syn på inngrep fra barnevernet overfor egne lands borgere er vi imidlertid i tvil om det vil være mulig å få til «utleveringer» til Norge i slike saker. Vi tror at andre tiltak, for eksempel adgang til å ta beslag i pass, vil være et mer effektivt virkemiddel for å hindre barne bortføringer i forbindelse med barnevernssaker.

Departementet ber særskilt om høringsinstansenes syn på aldersgrense for samtykke ved utenlandsreiser som initieres av foreldre til barn som bor hos en eller begge foreldre. NOBO støtter et forslag om at det settes en senket aldersgrense for krav til samtykke fra barnet til 12 år.

## **3. Frivillig fosterhjems plassering der barn har tilknytning til flere stater.**

I høringsnotatet foreslås det en endring i barnevernlovens § 4 som gir adgang til å plassere et barn i fosterhjem i en stat som er tilsluttet Haagkonvensjonen eller til å samtykke til at et barn plassert av et annet land plasseres i fosterhjem i Norge. Vi antar at det siste alternativet vil gjelde barn med norsk statsborgerskap som er tatt hånd om av utenlandske myndigheter. I begge tilfeller forutsettes det at vilkårene i Bvl § 4-4 er oppfylt, at løsningene anses å være til det beste for barnet og at samarbeidslandet påtar seg forpliktelser i forhold til godkjenning og tilsyn.

NOBO er enig med departementet at denne ordningen ikke kan gjøres gjeldende for saker der barn er plassert gjennom tvangsvedtak. Det er imidlertid all grunn til å forvente at en slik lovendring vil bli brukt som et forhandlingskort i framtidige barnevernssaker. Et realistisk scenario er at kommuner blir presset til forlik basert på et formelt, men muligens ikke kvalifisert, samtykke, under forutsetning av plassering i hjemlandet. Det er også nærliggende å anta at familie i hjemlandet kan bli presset til å samtykke til plassering for å «redde» barnet, men der samtykket ikke er basert på et avklart ønske om å tilby en alternativ omsorgsbasis for

barnet. Det er vanskelig å se at norske myndigheter kan gjennomføre en godkjenningsprosess som tilsvarer det en ville gjort ved en plassering i Norge. Høringsnotatet er uklart mht godkjenningsprosessen, men fastslår at hjemlandets myndigheter må forplikte seg til å føre tilsyn etter at barnet er plassert.

Basert på flere kommuners erfaringer med saker som kan likne på dette, vil NOBO foreslå at følgende avgjørende forutsetninger legges til grunn for at en slik lovbestemmelse skal kunne innføres:

*Avtaler om godkjenning av fosterhjem og tilsyn med plassering i andre land skal inngås mellom statene, dvs mellom Norge v/ BLD og det angjeldende konvensjonsland, ikke mellom en kommune og et annet lands myndigheter.*

*Norske statlige myndigheter må etablere en veiledningstjeneste med juridisk spisskompetanse som kommunene kan benytte i denne type saker.*

NOBO er enig i at det i noen tilfeller kan være ønskelig å vurdere plassering i hjemlandet når foreldrene ikke har varig opphold i Norge. Vår erfaring er imidlertid at det er krevende å sikre at en faglig god løsning gis tilstrekkelig juridisk sikring og at et samtykke er reelt og ikke taktisk situasjonsbettinget. Skal det utvikles tillitsfulle samarbeidsrelasjoner mellom stater i disse spørsmålene er en helt sentral forutsetning at myndighetene i konvensjonslandene har tillit til de mekanismer som innføres. Alle parter er tjent med at det ikke etableres ordninger som kan skape inntrykk av at barnets beskyttelsesbehov må vike for utenrikspolitiske hensyn.